

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра теорії і методики виховання РДГУ
Регіональний комплексний Науково-методичний центр
інноваційних технологій освітнього процесу РДГУ
Факультет соціальної та психологічної освіти
Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Кафедра педагогіки та методики початкової освіти
Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

Підготовка майбутніх педагогів до виховної діяльності в освітньому просторі НУШ: досвід, реалії, перспективи

РІВНЕ - 2023

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра теорії і методики виховання РДГУ
Регіональний комплексний Науково-методичний центр
інноваційних технологій освітнього процесу РДГУ
Факультет соціальної та психологічної освіти
Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Кафедра педагогіки та методики початкової освіти
Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

Електронний збірник матеріалів

**Всеукраїнської науково-практичної
*Інтернет-конференції***

**«Підготовка майбутніх педагогів
до виховної діяльності
в освітньому просторі НУШ:
досвід, реалії, перспективи»**

12 травня 2023 року

Рівне – 2023

Підготовка майбутніх педагогів до виховної діяльності в освітньому просторі НУШ: досвід, реалії, перспективи: електронний збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції Рівне: РДГУ. 2023. 287 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 6 від 25 травня 2023 р.)

Вашій увазі пропонуються матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Підготовка майбутніх педагогів до виховної діяльності в освітньому просторі НУШ: досвід, реалії, перспективи».

ЗМІСТ

Петренко О. Б. Підготовка майбутніх педагогів до виховної діяльності в освітньому просторі НУШ: актуалізація проблеми.....	8
Кравченко О. Виховна діяльність зі студентською молоддю.....	12
Білавич Г. В., Притуляк Т. В., Скоропад М. І. Підготовка майбутніх учителів до виховання дітей як гуманістів засобами літературної спадщини Василя Сухомлинського.....	18
Баліка Л. М. Особливості впровадження дисципліни «Діяльність вихователя групи подовженого дня в умовах НУШ» в освітній процес ЗВО.....	25
Ваколюк А. М. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до наскрізної виховної діяльності...	29
Войтовська А. І. Професійна підготовка майбутніх педагогів до педагогічної діяльності.....	35
Карпич І. О. Діяльність працівників соціальної сфери з профілактики булінгу в закладах інтернатного типу.....	39
Левченко Н. В. Підготовка майбутніх соціальних працівників до роботи з молоддю.....	43
Маковійчук О. В. Підготовка майбутніх вчителів до екологічного виховання молодших школярів на уроках дизайну і технологій.....	47
Матрос О. О. Нормативно-правове забезпечення регламентації інтеграції дітей з інвалідністю в просторі НУШ.....	52
Моргай Л. А. Нова українська школа.....	58
Поліщук І. В. Підготовка учителя Нової української школи: актуалізація ідей Т. Д. Дем'янюк.....	64
Стельмашук Ж. Г. Формування готовності майбутнього вчителя початкових класів до вирішення педагогічних ситуацій і задач в освітньому процесі НУШ.....	67
Цуркан Т. Г., Цуркан Н. Г. Розвиток пізнавальної	73

активності молодших школярів.....	
Гоголь Т. В., Давидюк І. В. Підготовка майбутніх вчителів фізичної культури до виховної діяльності в освітньому просторі НУШ.....	79
Голя Г. М. Особливості післявоєнної підготовки вчителів Волині (на прикладі Луцького педагогічного училища).....	84
Дубовик К. Ю. Шляхи розвитку пізнавальної активності молодших школярів у сучасній початковій школі.....	87
Коваленко Н. І. Можливості розвитку обдарованої молоді в позашкільній освіті Польщі.....	94
Коваль К. Ю. Соціально-педагогічні умови взаємодії НУШ із сім'єю у полікультурному вихованні.....	98
Кузьмич А. О. Європейські авторські школи кінця ХІХ – поч. ХХ ст.....	102
Левчук Н. О. Формування гуманних взаємин учнів початкових класів як педагогічна проблема.....	106
Петренко І. Ф. Підготовка майбутніх педагогів до формування освітнього простору класної кімнати Нової української школи.....	111
Попова К. В. Формування полікультурної компетентності педагогів як запорука їх успішного функціонування в реаліях освітнього простору НУШ.....	114
Шульгач М. І. Участь викладачів кафедр педагогіки Рівненського державного університету у міжнародному проєкті «Фінська підтримка реформи української школи».....	116
Яремович М. А. Громадянськість майбутніх учителів початкових класів НУШ через призму оновлення національної системи освіти в умовах глобальних геополітичних змін.....	122
Бабич А. Я. Принципи виховання емоційної культури молодших школярів.....	126

Вітковська К. О. Інноваційні підходи в професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи.....	131
Войтович Т. В. Казка як засіб морально-естетичного виховання молодших школярів.....	137
Гаврилюк О. С. Педагогічні особливості формування моральних якостей дітей старшого дошкільного віку.....	141
Гомонець М. В. Особливості прояву конфліктної поведінки у дітей молодшого шкільного віку.....	146
Гордусенко М. В. Психолого-педагогічні особливості подолання стресових ситуацій дітьми молодшого шкільного віку.....	151
Демчук Д. О. Формування навичок здорового способу життя у молодших школярів.....	156
Колодич Т. В., Шалівська Ю. В. Організація виховної роботи з учнями початкової школи в умовах дистанційного навчання.....	163
Котух І. Я. Гурткова робота у розвитку творчих здібностей молодших школярів.....	167
Кравчук М. Ю. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи як педагогічна проблема.....	172
Маринич А. І. Роль національного виховання у формуванні особистості.....	176
Матвіюк А. С. Особливості індивідуальної роботи з молодшими школярами з девіантною поведінкою.....	178
Матюх О. А. Виховний потенціал музичного краєзнавства.....	182
Мельничук Л. Ю. Теоретичні засади забезпечення наступності дошкільної і початкової освіти.....	186
Ничипорчук Г. П. Дитяче об'єднання у виховній системі закладу загальної середньої освіти.....	194
Панчук Г. М. Феномен поняття «естетична культура» в сучасних психолого-педагогічних дослідженнях.....	198
Панчук І. О. Основні напрями та форми волонтерської діяльності.....	204

Пишняк М. М. Зміст національно-патріотичного виховання дітей молодшого шкільного віку в умовах війни в Україні.....	212
Полюхович Г. С., Шалівська Ю. В. Самоосвіта як ефективний чинник професійного зростання майбутнього вчителя початкової школи.....	216
Правник Н. С. Проблема підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації краєзнавчої роботи у педагогічній науці.....	220
Прокопчук Н. Я. Принципи роботи з «важкими дітьми» за В. О. Сухомлинським.....	227
Рижук О. С. Інтерактивні методики формування крос-культурних цінностей у виховній роботі з дітьми молодшого шкільного віку.....	237
Рожко О. С. Роль та особливості волонтерської діяльності з дітьми молодшого шкільного віку.....	241
Смітюх Н. М. Сутність поняття «емпатія» у психолого-педагогічних джерелах.....	245
Спасіба А. С. До проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до соціалізації учнів.....	248
Тарасюк Н. А. Виховний аспект позашкільної освіти.	254
Фелістович Т. М. Форми і методи добровільної діяльності з молодшими школярами.....	258
Філатова М. С. Формування в учнів початкової школи знань про пожежну безпеку у виховній позакласній роботі як психолого-педагогічна проблема.....	264
Шеремет Н. М. Особливості вищої педагогічної освіти Італії у другій половині ХХ століття.....	270
Богурський О. М. Формування почуття обов'язку та відповідальності учнів у процесі навчальної діяльності.....	278
Ісько Т. І. Формування математичної компетентності учнів у процесі навчально-пізнавальної діяльності.....	281
Снігур М. О. Виховання цінностей здорового способу життя учнів підліткового віку.....	283

11. Слюніна В. О. Бесіди з безпеки життєдіяльності в школі. 1-4 кл. Харків : Основа, 2012. 448 с.

12. Удовенко М. А. методика формування здоров'язбережувальної компетентності учнів початкової школи у процесі вивчення «основ здоров'я». *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2014. № 43. С. 238–246.

13. Ющенко І. В., Божко І. В. Абетка безпеки: бесіди з попередження дитячого травматизму. Харків: Основа, 2013. 174 с.

Шермет Н. М.,

здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»

Рівненського державного гуманітарного університету

ОСОБЛИВОСТІ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ІТАЛІЇ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ

Споконвіків освітні системи та педагогічні вчення намагалися відповідати на суспільні виклики та вимоги ринку. Переорієнтація цінностей італійського суспільства від віри в ідеї фашизму до політичної толерантності та християнської моралі сприяли певній стабілізації освітнього процесу на Апеннінському півострові. Післявоєнний період в Італії запам'ятався повною відмовою від усього, що було пов'язано з фашизмом, який увібрав у себе все зло історичного розвитку Італії, починаючи від корупції, мафії, колоніалізму й закінчуючи економічною відсталістю, однак нові правила гри намагалися диктувати радикальні антифашистські партії.

Підготовка вчителів, здійснювалася за напрямом «Шкільний нагляд» переважно в педагогічних технікумах. Майбутні вчителі за три роки опановували мистецтво роботи з дітьми, після чого йшли працювати в класи, де кількість учнів, зазвичай, перевищувала 40 осіб. Незважаючи на постійні урядові кризи та хвилювання в суспільстві, поступово у країні почала відроджуватися вища освіта. Першою Італійською Республікою протягом 15 років керували ліві на чолі з Луїджі Гуї, який очолював міністерства освіти (1962–1968), оборони (1968–1970), охорони здоров'я (1973–1974) та внутрішніх справ Італії (1974–1976).

У 1960-70-х рр., Італією пройшла чергова хвиля відкриття університетів. У період «Італійського економічного дива» були відкриті заклади вищої освіти в Калабрії, Удіне, Брешиї, Бергамо, Вероні та багатьох інших містах. Кількість здобувачів в університетах зросла на кінець ХХ століття більше, ніж у 5 разів порівняно з показником 1960–61 н.р. Загалом, у післявоєнний період і до підписання Болонської декларації в Італії було відкрито 33 державних університети, 10 приватних та 11 міжнародних мультимедійних (тематичних) університети дистанційного навчання Середземноморського регіону [4].

Створення великої кількості нових університетів у країні продукувало перехід університету «еліти» в університет «маси», метою якого було надання вищої освіти всім без виключення. У 1962 р. комісією Дж. Ерміні було запропоновано одну з найбільш радикальних освітніх реформ, наслідки якої відчуваються в Італії й сьогодні. Реформа передбачала повну лібералізацію навчальних програм, доступу в університет для тих, хто ще не отримав диплом про неповну вищу освіту та зміцнення університетської автономії шляхом створення кафедр і

національної ради університетів (CUN). Однак, пропозиція не знайшла необхідної підтримки від урядової більшості та сенату й була віддана на доопрацювання міністру освіти Л. Гуї [10].

Через три роки в сенат було представлено законопроект університетської реформи № 2314/65, більш відомий як «реформа Гуї» [11]. Законопроект став більшою мірою калькою на проект університетської реформи Ерміні, чим викликав багато критики від усіх політичних сил, у тому числі й від однопартійців із ХДП. Постанова стосувалася змін у системі вищої університетської освіти шляхом централізації та ущільнення навчальних підрозділів і створення трирівневої шкали отриманих знань: диплому після двох років навчання (*il diploma dopo il primo biennio*), ступені (*la laurea*), а також диплому доктора (*il dottorato di ricerca*), звання якого отримувалося здобувачем вищої освіти по завершенню двох років навчання на базі ступені [7].

Законопроект № 2314 був представлений у межах процесу відродження та модернізації Італійського суспільства, яке й без того переживало проблему «Меццоджорно». В університетах, за часів правління лівоцентристського уряду ХДП, зіткнулися покоління професорів та ректорів, які зробили собі кар'єру за часів фашизму, а з іншого боку стояли молоді професори, які обережно висловлювали свої політичні уподобання, оскільки на місцях залишався відчутним рух неофашистів. Революційна порівняно з іншими, реформа зустріла значний опір у парламенті та хвилю невдоволення серед здобувачів. Власне через дублювання прийнятих положень реформи Л. Гуї з постановами комісії Дж. Ерміні здобувачі почали сплачувати додаткові кошти за навчання, що в результаті призвело до урядової кризи, студентських

протестів, захоплень університетських кампусів і виникнення студентського руху, який став символом подій всесвітньої «Культурної революції» 1968 року.

Студентський рух офіційно прийняв характер лівої позапарламентської студентської організації, яка сповідувала принципи марксизму, ленінізму й анархізму. Закріпившись в університеті Мілану в березні 1968 р., студентський рух провів дебати, на яких було вирішено вийти за університетські рамки, щоб відкритись суспільству й у першу чергу робітничому класу [9], який сповідував ідеали «свободи, рівності та братерства».

Революційні настрої в Італії мали більше політичний характер, порівняно з подіями «Празької Весни», «Червоного Травня» та «Культурної революції» в Китаї, які були нав'язані змінами ідеологічного характеру. Маоїстська культурна революція в італійському суспільстві, у світлі контркультури хіпі та еволюції марксизму, мала сприяти розвиткові нової системи освіти та педагогіки, заснованій на ідеях гуманізації, евангелізації, творчості та вільного мислення. Директивна педагогіка Дж. Джентіле, яка функціонувала протягом сорока років (1928–68) мала бути знищена, оскільки являла собою спадщину буржуа та фашистів і не відповідала на нові виклики класової боротьби й індустріалізації.

Провал університетської реформи Л. Гуї залишив італійські університети у стані структурної відсталості, порівняно з університетами інших високорозвинених країн Західної Європи. У результаті, хвиля студентських протестів призвела до прийняття закону Т. Кодіньола № 910/1969 про лібералізацію доступу до навчання. Згідно прийнятої постанови, у якій були відібрані ключові положення попередніх реформ, здобувачі мали можливість вступу на будь-яку університетську спеціальність, від

геології до правознавства, і кожному гарантувалася свобода вибору навчальних дисциплін, незалежно від національної стратегії розвитку освіти. Щоправда, на окремих факультетах (медичний, інженерний та ін.) існувала група обов'язкових для вивчення предметів, на противагу повністю вільному філософському факультету, де читалася велика кількість альтернативних курсів. Впровадження вступу до університету всіх володарів шкільних атестатів без екзаменів спричинило переповнення аудиторій і ускладнило роботу викладачів [1], а вимога ринку до збільшення сектору вчителів призвело до надання можливості викладати в школах усім випускникам вищих навчальних закладів.

У 1971 році сенат проголосував за текст університетської реформи, у якій було ухвалено однорічну післядипломну освіту, яка включала також навчальну практику. Рішення передбачало отримання другої вищої освіти, але було незрозуміло, отримував випускник диплом першого рівня або повну вищу освіту. Урядова криза й дострокові вибори до парламенту (1972) заблокували впровадження даної постанови, тому як альтернативу наново були відкриті так звані «кваліфікаційні курси», які проіснували до 1974 року [8].

З 1974 року в Італії почали створювати «Регіональні інститути досліджень, експериментів та модернізації освіти», які займалися виключно науково-дослідною роботою в галузі педагогіки та підпорядковувалися Міністерству у справах вищої освіти та науки (MURST). Найбільш якісними інститутами вважалися національні дидактичні центри початкової та неповної середньої освіти в Римі, національний дидактичний центр досліджень і документації у Флоренції та педагогічні інститути при Римському та Міланському університетах.

Питання підготовки педагогічних кадрів в останній чверті тисячоліття відбувалось у двох напрямках: навчання вчителів початкових класів та викладачів-предметників середньої школи. Стара схема передбачала підготовку спеціалістів за схемою 2+2, де перші два роки присвячувались основам навчання й виховання, а друга половина була профільною з огляду на вікові особливості учнів. Так, у підготовці вчителів початкової школи увага приділялася психолого-педагогічному супроводові дитини, а в середню школу готували фахівців визначених спеціальностей [6]. Згідного нового напрямку підготовки фахівців освітньої сфери, необхідною умовою роботи в навчальному закладі стало проходження дворічного дидактичного курсу, на якому здобувачі опановували методику викладання свого предмета.

За словами Н. Постригач, у 80-х рр. ХХ ст. підвищення кваліфікації вчителів Італії концентрувалося переважно в галузі філології, розвитку інклюзивної та інноваційної освіти [5, с. 69]. Разом із тим, в освітньому секторі було розроблено п'ятирічні навчальні плани, а в академічному середовищі було впроваджено ступінь доктора наук (382/1980), що стало викликом усім вільним університетським викладачам (доцентам), які для подальшої роботи в університеті мали займатися науковою діяльністю. Освітня діяльність викладачів почала обмежуватись рамками офіційної науково-дослідної роботи університетів, які намагалися відповідати на економічні й суспільні виклики.

Втрата довіри до уряду ХДП та політична криза 1980-х рр. призвела до виникнення унікального явища «Пентапартіто» – антикомуністичної п'ятипартійної коаліції (1980–1992), розпад якої ознаменував завершення післявоєнного етапу розвитку країни та падіння Першої

Італійської Республіки (1948–1994). У секторі вищої освіти Італії, у цей період спостерігалось зниження кількості теоретичних і практичних курсів, що призвело до певного нівелювання ідеї проф.-тех. освіти. Елітність вищої університетської школи Італії перейшла в маси, де першочерговим завданням було зростання загальної освіченості на противагу вузькопрофільній і якісній освіті. Разом із тим, у країні спостерігалася тенденція до розвитку інклюзивної освіти та дистанційного навчання осіб з обмеженими можливостями.

Підписання Великої хартії університетів (1988) відкрило новий період у розвитку Європейської освіти загалом та Італії зокрема. Як зазначає О. Матвієнко: «Складна природа освітньої системи сучасної Італійської Республіки зумовлена далеко не простими процесами її соціального, економічного й культурного розвитку. Аналіз цих суспільно вагомих реалій переконливо свідчить про поступове зменшення розбіжностей між станом і завданнями економічного поступу й освітньою сферою як особливої форми соціальної діяльності» [2, с. 251].

Отже, можна констатувати, що за часів правління у країні лівоцентристів, освіта не лише перейшла в державний сектор, але фактично стала запорукою економічних, соціальних і культурних перетворень, що відобразилось у виникненні феномену «Італійського економічного дива», інтернаціоналізації та залученні іноземних студентів до навчання в університетах і посиленні впливу студентських рухів на процес формування системи освіти. Результатом провалу освітніх реформ 1960-х рр. стала втрата іміджу вищої освіти Італії на світовій арені через «масовість» університету, який ставши на шлях потужної системи соціального захисту невдоволених здобувачів вищої освіти, створив усі умови

для якомога простішого способу отримання вищої освіти, поступової декваліфікації спеціалістів і поверховості досліджень у науковій сфері.

У певному сенсі переламними для вищої освіти Італії стали 1980-ті рр., коли на національному рівні було прийнято п'ятирічний план розвитку освіти, в університети повернулася ступінь із педагогіки, а в академічному середовищі було впроваджено ступінь доктора наук. Реалізація останньої ідеї багато в чому сприяла підняттю рейтингу вищої освіти Італії та підписанню Великої хартії університетів та Болонської декларації, оскільки в найбільш розвинених країнах Західної Європи допоки не йшлося про підготовку випускників у доктораті.

Список використаних джерел

1. Болонський процес. Хрестоматія. Херсон: Видавництво ХДУ, 2005. 276 с.
2. Матвієнко О. Розвиток системи середньої освіти в країнах Європейського Союзу: порівняльний аналіз: дис. д-ра пед. наук: 13.00.01. Київ, 2005. 494 с.
3. Нелін Є. Реформування системи державного управління вищою освітою (досвід Італії). *Гілея*. 2014. Вип. 84 (5). С. 401–403.
4. Нелін Є. Тенденції розвитку вищої університетської освіти Італії. *Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 3 грудня 2014 року : у 4 ч. Суми: видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2014. Ч. 4. С. 56–59.
5. Постригач Н. Інноваційні аспекти професійного розвитку вчителів в Італії. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2014. № 2. С. 67–78.
6. Barbieri N. Teachers Training in Italy. URL:

http://www.uv.es/atlantis2011/2011_2012/Teachers%20Trainin%20in%20Italy%20by%20NS%20Barbieri.pdf.

7. Crainz G. Storia del miracolo italiano: culture, identità, trasformazioni fra anni cinquanta e sessanta. Roma, Donzelli, 2005.

8. Greci R. Università e formazione degli insegnanti. *Annali di Storia delle Università italiane*. 2007. № 11. P. 9–29.

9. La rivoluzione culturale. La facoltà di architettura del politecnico di Milano 1963- 1974, Milano, Facoltà di architettura civile, 23 novembre – 16 dicembre 2009.

10. Missaglia D. Libero accesso all'Università e piani di studio liberi. URL: <http://www.treccani.it/scuola/dossier/2008/68/11.html>.

11. Scheda sulla legislazione in materia universitaria. URL: http://cnu.cineca.it/docum06/scheda_leggi_universita.pdf.

Богурський О. М.,
здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
спеціальності 014 Середня освіта
(Математика. Інформатика)
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини

ФОРМУВАННЯ ПОЧУТТЯ ОBOB'ЯЗКУ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Формування почуття обов'язку та відповідальності учнів є важливим завданням в процесі організації і здійснення навчального процесу. Це допомагає створити